762 . 2
1712
2

JO. LODOVICI VIVIS
VALENTINI

SATELLITIUM.

Editio Nova, & ad probatiſſimorum Exemplarium fidem recognita, cum Indice.

1872
NAZIONALE

TUBINGÆ
Sumptibus JOH. GEORGII COTTÆ, Bibliop.

Anno M DCC IV.

SERENISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO

DOMINO

FRIDERICO LUDOVICO

DUCI WIRTEMBERGIÆ AC TECCIÆ, COMITI MONTISBELGARUM, DYNASTÆ HEIDENHEMII

PRINCIPI JUVENTUTIS DUCATUS WIRTEMBERGICI HEREDI
Legionis Svevicæ Equeſtris Chiliarchæ,
Principi ac Domino ſuo Clementiſſimo
Sanctius hoc Satellitium

Ea, qua par eſt devotione, dicat & conſecrat
Servus ſubjectiſſimus
Johannes Georgius Cotta, Bibliopola Tubingenſis.

Digitized by Google

Quem ex officio olim, ac pio laudabilique inſtituto, privata PRINCIPIS *inſtructioni conſecravit Auctor celebris: flagitantibus complurium votis, cura mea qualicunque recuſum,* TIBI *dicare ſuſtineo,* PRINCEPS *Iuventutis, Ducatus VVirtembergici & Paternarum ditionum Heres Exoptatisſime.* Satellitii *ei nomen eſt; eoque nemini potius, quam Principi debetur. Nam cum*

pri-

priſca in Aulis conſuetudine receptum ſit, ſatellitium *Principibus adhiberi, quod pro corporis & vitæ illorum cuſtodia excubet: nihil equidem iſto faſtigio dignius, augendæque, quam à DEO quotidie precamur, ſaluti Tuæ convenientius deſtinari Tibi poterat*, *quam* Satellitium animi. *Conſtat id ducentis, aut paulo pluribus monitis ac Symbolis: quæ qui familiaria ſibi habet, eum, velut* ſatellites *cu-*

ſtodes

ſtodesque animo circumpoſiti, ab omni hoſtium animæ aſſultu tutum immunemq́ praſtabunt. Hoc itaque Satellitium, dum TIBI humilime offero, PRINCEPS SERENISSIME, idem ut Clementisſime admittas, devotisſime oro: atque ut per omnem vitam (faxit DEUS longævam, vereque fortunatisſimam) eo feliciter utaris, DEUM O. M. ardentisſimis precibus invoco. Ita enim

SE-

SERENISSIMORUM PARENTUM, AVIÆQUE SERENISSIMÆ, & *communis denique Patriæ vota cumulatiſſime implebis: ac LUDOVICI, e Ducibus VVirtembergicis, PIETATEM, PACISQUE STUDIUM, cum FRIDERICI Magnanimitate, incomparabili exemplo, ſociabis. Ipſe vero DEUS,* Sereniſſimum Parentem TUUM, *Principem ac Dominum meum*

meum Clementiſſimum; cœleſti *porro circumdet* Satellitio: *& ſub Ejus Regimine Patriam, in mediis belli tumultibus, tutam conſervet: Ipſoque Auſpice, ſinceram ubique Pietatem, Juſtitiam, populi denique ſalutem florere inter nos jubeat, auctamque perennare.* Tubingæ *V. Marti, Die FRIDERICI, M DCC IV.*

ib 2 762.2

JO. LODOVICI VIVIS SATELLITIUM.

1 SCopus vitæ Chriſtus.

Sit hoc primum ſymbolum, tanquam felix auſpicium cæterorum: quo monemur, omnia referenda in Chriſtum, & in eum dirigenda, ut jaculantium ſagittas in ſcopum.

2 Pax Chriſti.

Hæc eſt quæ in totum hominem placidiſſimam concordiam & quietem invehit, ne quid in ipſo tumultuetur: ne cum alio intus aut foris pugnet vel diſſentiat.

3 Murus æneus ſana conſcientia.

Impenetrabilis eſt enim, & qui maximè hominem tutatur. ex Horatio:

 Hic

Hic murus aheneus eſto, Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.

4 Felicitas unica, intus nil ſtrepere.

Fons humanæ felicitatis & miſeriæ in animo eſt: qui ſi tranquillus ſit, ſuaviſſimè agimus: ſin commoveatur, inſuaviſſimè. Ut ſi fons turbetur, cœnoſa eſt aqua: ſi quieſcat, liquida, & guſtui grata.

5 Bonis omnia in bonum.

Homo probus & ſapiens, quæcunque ſive bona contingant, ſive mala, ad ſuam utilitatem vertit, dexteritate ſapientiæ. Deus etiam omnia quæ dat charis ſibi, convertit in ſalutis inſtrumentum: ſicut Paulus inquit, Diligentibus Deum omnia redeunt in bona.

6 Suſpicionibus ſecuris.

Non indulgendum ſuſpicionibus: non leviter avertendæ, ſed ſecuribus ſunt reſcindendæ.

7 Virtus inſtar omnium.

Nulla enim re ad bene vivendum indiget, qui eam habet. Quod Stoici ſenſerunt: & id ſentire Chriſtianos magis decet.

8 Virtus citra fortunam valida.

Et hoc ex Stoicis, & Chriſtianis.

9 Tibicen fortunæ virtus.

Infirma ſunt ſine virtute, quæcunque vel exterius contingunt, vel corpori: ideo ſuſtentaculum fortunæ eſt virtus. Hoc eſt enim in ædificiis tibicen.

10 Sanus intus & exterius.

Juvenalis, ex Socrate: Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.

11 Antidotum vitæ, patientia.

Horatius: Cuivis dolori remedium eſt patientia. Hoc eſt verum antidotum contra tot venena vitæ hujus, qui-

 bus

bus undique intrinſecus & extrinſecus invadimur, ac urgemur.

12 Sal vitæ, amicitia.

Inſulſa eſt enim vita ſine amicitia, & maxima quæque oblectamenta inſuavia, ut Cicero in Lælio declarat.

13 Oculus vitæ, ſapientia.

Sapientia eſt rerum humanarum & divinarum notitia: qua ſublata, cæca eſſet vita noſtra, & in denſiſſimis tenebris deſtituta.

14 In virtute oculi & manus.

Inſpicienda enim virtus, & agenda.

15 Multi nimium, nemo ſatis.

Habent, intellige. ex Seneca: Fortuna multis nimium dedit, nemini ſatis. Nam multi quum plus, quàm ſufficit, aut oportet, poſſideant, nondum tamen videntur ſibi habere ſatis: quòd ad cupiditatem vivunt, quæ inſatiabilis eſt.

16 Satis hoc contento.

Nihil tam exiguum, quod non ſufficiat ei qui amplius non requirit.

17 Satis relicturo.

Quid juvat tam multa congerere, aut tam anxiè cuſtodire: quum velimus nolimus, relinquenda ſint.

18 Intus quàm exterius formoſior.

Vera pulchritudo eſt in animo. Idcirco Stoici ſolum ſapientem vocabant pulchrum. Cicero de Fin. & Socrates apud Platonem in Alcibiade, de votis; optabat, ut intus pulcher efficeretur.

19 Intus quàm exterius ornatior.

Ornamenta interiora ſunt virtutes, eruditio, acumen: quæ excellentiora ſunt veſtimentis, aut forma corporis.

20 Harmonia interna.

Ut nihil ab alio diſſonet, ſed ſit concentus in animo dulciſſimus, hanc veram eſſe muſicam dicebat Socrates.

21 Velle inſtar omnium.

Apud Deum ſufficit velle. & gentilium ſunt illa celebrata: Si deſunt vires, tamen eſt laudanda voluntas. &, Voluntas pro facultate.

22 Natura quis pauper?

Nulli poteſt deeſſe, quo ſe ſuſtentet: ſic enim providit natura, ut facilè ſuppetat animantibus alimonia, modò ne quis putet ſe non poſſe vivere ſine pane ſiligineo,& piſciculis ex mari Ægeo advectis, aut aviculis multo parandis. panis & aqua vitæ ſufficit, interim ſolum olus.

23 Opinione quis dives?

Nemo eſt humanis opinionibus divos: quæ in immenſum noſtros uſus auxe-

auxerunt, ut nemo tam habeat multa, cui non aliquid deeſſe videatur. quo ſit ut dives non ſit, quum aliquid requirit amplius. Ita ſi errorem communem recipimus, nec ſua opinione quiſquam erit dives, nec aliena.

24 Nec malum, nec frontem.

Nec mali quid feceris, reveritus Deum: nec quod malum eſſe exiſtimetur, reveritus homines: tum ne alios offendas, aut exemplo ſis ad malum.

25 Sapiens ſolus longævus.

Vita enim ſtultorum non eſt vita. ea demum eſt vita, quæ per ſapientiam agitur. Ita præferendus eſt dies unus ſapientis, longiſſimæ æternitati ſtultorum. ex Cicerone, 5. Tuſcul. quæſtionum.

26 Nocere promptum, ut peſſimum.

27 Prodeſſe abſtruſum, ut optimum.

Nihil eſt tam imbecillum, aut tenue, quod non poſſit aliquà nocere, ſed prodeſſe difficillimum: non eſt hoc cujusvis. & nocere peſſimum, nempe diabolicum: prodeſſe verò, utpote divinum, præſtantiſſimum. idcirco nemo explicare debet vires ſuas nocendo, quum aranei morſus poſſit hominem necare: ſed juvando, quod rarum eſt, & pulcherrimum, divinæque naturæ cognatum.

28 Pauper egens & carens.

Non eſt Pauper, qui caret: ſed qui eget, qui deſiderat. Socrates forum ingreſſus, quàm multis ego, inquit, non egeo?

29 Alienis lachrymis cautior.

30 Alieno riſu lætior.

Non eſt gaudendum alienis malis, ſed danda opera, ut illis fiamus cautiores, ne in illorum cauſam incidamus: nec invidendum alienæ lætitiæ, ſed gau-

gaudendum, tanquam ſi tibi contigiſſet.

31 Cor canum in juvenili corpore.

Ut ſit prudentia ſenilis in juventa. Cor enim ſedes eſt ingenii & mentis: unde cordati homines.

32 Pedica nimia fiducia.

Decipitur facile, quiſquis nimium fidit aliis: ſed potiſſimum, qui ſibi ipſe. Ne virtuti quidem ſuæ: unde facile naſcitur arrogantia, & vanitas, quæ ſæpiſſimè virtutibus ſuccreſcit.

33 Columbi oculus in ſerpentino corde.

Hoc ex Evangelio: Eſtote prudentes ut ſerpentes, & ſimplices ut columbæ. Decet enim nos corde ſapere, ſed oculo in judicando uti minimè maligno, aut vafro.

34 Oculus in ſceptro.

Nulla virtus magis decet principem, quàm prudentia. quid enim aliud eſt potentia in ſtultò, quàm gladius in manu furentis? Iſtud ſumptum eſt ex Hieroglyphicis Ægyptiorum.

35 In virtute delphinus.

Narrant, nullum animalium celerius eſſe delphino. Admonemur: non debere nos differre bene agere, ſed uti in eo aggrediendo magna celeritate.

36 In ultione Callipedes.

Suetonius in Tiberio refert, hunc ſeu hominem, ſeu animans aliud, quum diem totum ſe commoverit, non promovere tamen cubitum unum, ut tarditas illa in proverbium venerit. Significat ſymbolum, lentiſſimos debere nos eſſe in ulciſcendo.

37 Temporis miniſter.

Alluſio ad vetus oraculum, Tempori pare: de quo Plato, & Cicero, & Seneca,

neca. Accommodare ſe debet unusquisque tempori, nec ſperet coacturum ſe tempora, ut ſuis rebus ſerviant: ipſe potius præſenti rerum ſtatui ſubſerviat.

38 Tempori parcus diſpenſator.

Et iſtud vetus, Tempori parce. Nihil carius debet nobis eſſe: quippe nihil eſt aliud tempus, quàm vita, quam unusquisque tantum ſe amare profitetur; quum nullius rei magis ſit prodigus, quàm temporis. Seneca de brevitate vitæ eodem ſpectat.

39 Magno vendendum tempus.

40 Gloria Crocodilus.

Animal eſt in Nilo, amne Ægypti, cujus hanc ferunt naturam, ut perſequentes fugiat, fugientes perſequatur: ſic gloria quærentes fugit, negligentes ſequitur. Salluſtius de Catone: Quo minus gloriam petebat, hoc eam magis aſſequebatur.

41 Hemorobia vana gloria.

Ariſtoteles ſcribit, ad Hippanim Scythiæ fluvium naſci beſtiolas, quæ ad perendinum diem nunquam perveniant, quæ hac de cauſa dicuntur ἐφημερίδες & ἡμερόβιαι, quaſi diariæ: ſic inanis gloria citò extinguitur, nec diuturna eſſe poteſt.

42 Diſce vivere.

43 Diſce mori.

Utrunque ex æquo diſcendum, & rectè vivere, & rectè mori. Nemo rectè moritur, qui non rectè vixerit. hoc eſt totius vitæ exercitium, ut bene vivamus, nec iniquo moriamur animo.

44. Vive, ut pòſt vivas.

Sic eſt hic vivendum, ut ad alteram perveniamus meliorem, atque adeò veram vitam. Nam præſens vita, quid aliud eſt quàm peregrinatio?

45 Vir-

45 Virtus exercetur, non perit.
46 Generoſa virtus flatu accenditur.
47 Virtus inimicitiis fortunæ creſcit.

Eodem pertinent. Virtutem majorem fieri adverſis, tanquam materia ſuorum incrementorum. Medium referri poteſt vel ad flatum iratæ fortunæ, vel ad laudem.

48 Extorquet quies.

Nullum imperium gravius aut potentius quieto: in quo ineſt plus autoritatis & majeſtatis, quàm in vehementi & turbulento. tale deſcribit Vergil. 1. Æneidos: Ac veluti magno in populo. & Claudianus de conſulatu Manlii Theodori: Imperium concitatum ut multum habet impetus, ſic minus vitium, citius contemnitur, facilius frangitur.

49 Terret imperium.

De imperio vehementi, quod metum quidem incutit, ſed debilitat ſubditorum vires.

50 Blandum imperium imperioſum.

Majores enim habet vires, & fortius cogit. Auſonius: Blando vis latet imperio.

51 Domitrix omnium patientia.

Vergilius: Vincenda omnis fortuna ferendo eſt. Fortuna & caſus humani & impetus hominum retunduntur, ſi opponatur moles patientiæ: quod oſtenderunt martyres noſtræ pietatis.

52 Nobilitatem non dat unus dies.

Nemo eſt nobilis, quòd his aut illis parentibus natus ſit. nec ſors naſcendi, quæ uno die contingit, facit nobilem, ſed præclari virtutis actus. Juvenalis: Tota licet veteres exornent undique

cera

ceræ Atria, nobilitas ſola eſt atque unica virtus.

53 Generoſitas virtus, non ſanguis.

Ad idem tendit. Inductione ad eam rem utuntur. Quis equus generoſus? quis canis? nonne qui optimus? & ſic in cæteris animantibus, ac ſtirpibus. ergo & generoſus homo non alius, quàm optimus.

54 Fortuna nimis blanda, hamata.

Publius in Mimis: Fortuna cum blanditur, captatum venit. Nulla eſt alia fortuna, quàm Deus: ſed admonemur, non efferri, non fidere corporis aut divitiarum ſucceſſibus: hi enim fortunæ nomine ſolent intelligi. nec Deus nos fallit: ipſi nos fallimus, ſtultè utentes rebus.

55 Fortuna fallacior, quo blandior.

Quod ego ad moderationem animî

Car-

Cardinali Cronio dederam: ſed non tam ſymbolum id fuit, quàm vaticinium. Nam quum ſe effuſiſſimè fortuna in illius & Cerviani patrui ſinum effudiſſet, repentè utrumque abſumpſit: ſed Cardinalem adoleſcentem adhuc, alterius & viginti annorum.

56 Stabiliſſima fortuna ſtultiſſima.

Idem Mimus: Fortuna nimium quem fovet, ſtultum facit: adimit enim mentem. & tantis ſucceſſibus inſoleſcit animus humanus, ut jam nec alios ferre poſſit, nec ſe. Memini matrem tuam ſapientiſſimam fœminam dixiſſe mihi, quum à * Sion ad Richemundiam cymba reveheremur, ſe quidem temperatam & mediam quandam fortunam malle, quàm vel aſperrimam, vel leniſſimam: alterutrum tamen optandum ſi eſſet, electuram citius triſtiſſimam, quàm blandiſſimam. infeli-

* vide Indiculum, voce Maria, ubi hæc explicabimus.

ſelicibus non deeſſe conſolationem, fortunatiſſimis deeſſe mentem. Quod dictum verè pudici pectoris, & ſapientis, ego apud multos in hac regione celeberrimum feci.

57 Corpus excors fragile.

Horatius: Robur ſine conſilio mole ruit ſua. & apud Ciceronem ſæpe, Nihil eſſe vires citra conſilium.

58 Cor vel incorporeum firmum.

Conſilium magnas per ſe habet vires, etiamſi corporeæ vires deſint. quod oſtendit natura in formicis & apiculis. Salluſtius: Non viribus, aut velocitate corporum res magnæ geruntur, ſed conſilio, autoritate. Eadem eſt ſententia Ciceronis in Catone majore.

59 Fideli nullæ ſeræ.

Omnia ei concreduntur, nihil eſt ei clauſum. Theognides: O Cyrne, argento fidelis præſtat & auro. Contrà, infideli nihil eſt ſatis clauſum.

60 Au-

60 Autoritas rerum gerendarum telum.

Plura perficit autoritas, quàm vires, aut etiam conſilia. declarari hoc poteſt in principibus, qui magnas res gerunt, non tam opibus aut ſapientia, quàm autoritate & majeſtate. Bella, dicebat Cæſar, fama plurimum confici. multumquoque intereſt, quis dicat, honoratus an inhonoratus: ut ait apud Euripidem Hecuba.

61 Veraci creditur, & mentienti.

Propter autoritatem, & præceptam fidem.

62 Mendaci non creditur, & jurato.

Ariſtoteles interrogatus quid lucrarentur mendaces? reſpondit, ut quum vera dicant, nemo credat.

63 Magnes amoris amor.

Nihil eſt quod eliciat amorem, ut amor. Martialis: Hoc non fit verbis, Marce, ut ameris, ama. Eſt naturalis quæ-

quædam in rebus conjunctio & harmonia, ut nemo illum oderit à quo diligitur. De hoc Plato, Seneca & alii.

64 Philtra amor.

Itaque non eſt opus alio poculo amatorio ad amorem exprimendum, quàm amore.

65 Magnum ſatellitium amor.

Claudianus: Non ſic excubiæ, nec circumſtantia pila, ut tutatur amor. Salluſtius: Non arma, aut opes præſidia regni ſunt, ſed amici: nemo enim vult nocere ei quem amat. Simile eſt quod ſequitur.

66 Firmiſſimæ opes amor.

Non modò impia, ſed ſtulta eſt etiam in rebus mundanis illorum vox, qui ajunt omnia in pecunia eſſe conſtituta, amorem parum poſſe, quum videamus maximas opes propter odium ſubverſas: minimas verò & infirmas, amicitiis conſtabilitas. Hinc verbum vetus: Ubi amici, ibi opes. Apud Germanos

manos & Scythas nullæ fuerunt olim opes aliæ.

67 Ubi terror, ibi timor.

Neceſſe eſt eum timere, qui terret alios. Ex vetere ſententia, apud multos celebri.

68 Ubi uber, ibi tuber.

Apulejus in Floridis: Nihil quidquam homini tam proſperum divinitus datum, quin & tamen admiſtum ſit aliquid difficultatis, ut etiam in ampliſſima quaque lætitia ſubſit quæpiam vel prava querimonia, conjugatione quadam mellis & fellis: Ubi uber, ibi tuber.

69 Omnia propoſuit labori Deus.

Horatius: Nil ſine magno Vita labore dedit mortalibus. & Verg. Labor omnia vincit Improbus. Ferunt fabulæ, Jovem hominibus omnia venalia expoſuiſſe, precium eſſe laborem. Dici non poteſt, quantum in re omni valeat quan-

quantulacunque ſedulitas, ut de formicis ſcribit Plinius.

70 Immodica imbecilla.

71 Modica firma.

Quum Theopompus rex Lacedæmoniorum Ephoros regio imperio oppoſuiſſet: querenti uxori, quod minorem filiis potentiam eſſe traditurus, quàm à patre accepiſſet: Atqui firmiorem, , inquit. Modicum vero cùm mediocre eſt, tum moderatum utroque dictum pertinet. Et in omni vita res mediocres jucundiores ac ſtabiliores ſunt, quàm vaſtæ ac immanes. unde illud Heſiodi: *Dimidium plus toto.* quia mediocritas nimietate præſtabilior. & Claudianus: Vivitur exiguo melius.

72 Magnus ope minorum.

Nemo ad magnitudinem pervenit, niſi auxilio minorum. quo gravius eſt, illum infirmiores deſpicere; quorum adjumento eò evectus eſt, unde hoc ipſi facere liceret.

73 Vi-

73 Vicit vim virtus.

Virtus ut Deo cognata, vires omnes hominum infringit.

74 Stravit fortunam virtus.

Multis exemplis oſtenſum eſt, potentiorem eſſe virtutem opibus & caſibus fortuitis; ut magni & excellentes virtute viri humanos caſus ſublimes & intrepidi calcarint: & quibus opes ſuccubuiſſent, ea virtus ſuperavit. Velut carcerem Socrates, Rutilius exilium, inimicitias potentum Cato: ſed atrociſſima dictu noſtri martyres.

75 Fortitudo in fortunam, non homines.

Non eſt fortitudo cædere, ſternere, cladem hominibus afferre. hoc belluarum eſt, non hominum. Vera fortitudo eſt, vitia cohibere, fortuita deſpicere, nihil niſi probitatis timere jacturam.

76 Optima, cibus invidiæ.

Invidia non arrodit niſi excelſa, & opti-

optima: humilia, abjecta, vilia negligit, non ſunt illi eſui. moleſtum eſt, invidiam ferre: & tamen moleſtius, nihil habere invidendum.

77 Invidia ſibi & aliis venenum.

Alia perimit, ſed primum ſe ipſam. in cæteris invidia eſt iniquiſſima: in hoc æquiſſima, quòd & illum tanquam veneno conſumit, in quo eſt: & eum ulciſcitur, quem impetit.

78 Invidia vipera.

Ferunt hanc edi, arroſis matris lateribus: ita priusquam exeat, matrem perimit. Sic invidia, primùm omnium enecat eum in quo gignitur: tum prodit venenatiſſima fera.

79 Quod Deo, & homini.

Æquum eſt, nosipſos voluntati Dei præbere morigeros, ac obſequentes, nobisque idem placere, quod Deo. ne quis indignetur, aut improbet, res ſic aut aliter evenire, quum autor omnium ſit Deus; nos, quorſum tendant, ignari.

80 Da cæcus.

81 Accipe oculatus.

Decet eum qui dat, non meminiſſe beneficii, nec multum ſpectare cui det, certè continuò oculos avertere, ne exprobrare aut imputare videatur, aut laudem quærere. eum verò qui accipit, intueri non tam munus, quàm dantem, & ſemper meminiſſe gratiæ. Idcirco fingunt tres eſſe Gratias, duas nunquam retroſpicere, tertiam ſemper priores intueri.

82 Bonus bonis & malis.

83 Malus nec malis nec bonis.

Bonus & admirabilis & charus eſt bonis & malis: malus verò, neutris.

84 Præſidium in innocentia.

Inter tot vitæ hujus pericula, quum reliqua omnia injuriæ obnoxia ſint, innocentiæ noceri non poteſt, tum & reliqua fluxa, & evanida, & infirma ſunt: ſola innocentia efficit, ne aliqua violari poſſimus, nec quiſquam alia re magis fide-

ſidere, aut alia debet comparare ſuæ ſalutis munimenta, quîs non tutus modò agat inter pericula, ſed inter maximos terrores ſecurus. Innocentia humanorum ſummum, inquit Plin. in Præfatione.

85 Matura.

Quod aliter dicitur, Feſtina tardè, Auguſti verbum apud Suetonium. Per quod intellige, debere in negotiis gerendis celeritatem tarditati admiſceri, nec quicquam nimis properanter agi, nec nimis lentè. Hæc duo, verbo unico ſignificari putant, Matura. ut apud Saluſtium: Nam prius quàm incipias, conſulto: & ubi conſulueris, maturè opus eſt facto. Quanquam in conſulendo velim ſuſcipi plus tarditatis: in agendo autem, modò ſit ſatis graviter deliberatum, plus celeritatis.

86 Ciconiæ beneficium.

Ciconiæ hic eſt mos, ut unum è pullis relinquat ei domui, in qua eſt nidulata: tum & parentes ſenio defectos

tamdiu & nutrit & geſtat humeris, quàm ipſa eis fuerat parvula atque imbecillis, educata. unde ἀντιπελαργεῖν. Ita optimè in eam collocatur beneficium, & in homines gratos, qui ejus ſignificantur nota. Tametſi commodandum eſt, cuicunque poſſis. Quod vulgò noſtrates dicunt: Benefac, nec ſpectes cui, ſed gratis, potiſſimum propter exemplum.

87 Comœdia vita humana.

Eſt enim ceu ludus quidam, in quo unusquisque agit perſonam ſuam. Danda eſt opera, ut moderatis affectibus tranſigatur, nec cruenta ſit cataſtrophe, aut funeſta, qualis ſolet eſſe in Tragœdiis, ſed læta, qualis in comœdiis. ideò additur:

88 Ne vita tragœdia.

In qua turbulenta & ſæva ſunt omnia.

89 Confide rectè agens.

Neminem metue innocens. Nam probo animo nemo poteſt nocere: & ſi cor-

corpori noceat, hactenus nocet, ut animam ex eo tanquam è carcere in libertatem emittat, veramque vitam.

90 Veritas temporis filia.

Verum quod diu latuit, procedente tempore exiſtit & apparet, ne quis fidat mendacio, vel putet in occulto ſemper veritatem fore. Cicero: Opinionum commenta delet dies, naturæ judicia confirmat.

91 Lupus mendacio tempus.

Vorat enim, & abſumit.

92 Veritas premitur, non opprimitur.

Laborat verum, ſed eluctatur tandem.

93 Mendacio comites tenebræ.

Tandem enim obſcuratur: tum & amat tenebras, quibus tueatur ſeſe.

94 Veritatis ſplendor comes.

95 Exilium inter malos.

Non eſt exilium, à patria abeſſe: ſed à bonis, & inter malos agere. Re-

legarant Sinopenſes Diogenem Cynicum: & illos relegavi, inquit Diogenes. quum hic Athenis viveret, illi in Pontica barbarie.

96 Ne hilarem inſaniam inſanias.

Ex Seneca. Quum quis mente abjecta, vel ſubmerſa, voluptatibus ſe & deliciis mancipavit.

97 Inter ſpinas calceatus.

Admonet, non incautè agendum inter inimicos: quumq; inimicis ſepta ſit hæc vita, circumſpectione & magna cautione opus eſt ad eam tranſigendam.

98 Deum ſequere.

Vetus dictum, ἕπου θεῷ. Poteſt ſic dici, Deus dux, ut illius & ductui atque auſpiciis te totum in hac vitæ militia permittas, & imperiis obtemperes, & exemplum æmuleris.

99 Fama pluris quàm opes.

Et jucundior eſt, & utilior, multos videmus magnis ſpoliatos opi-

opibus, propter adverſam famam: alios propter ſecundum & favorabilem rumorem locupletatos.

100 Virtus pluris quàm fama.

Res ſolida & firma, & perennatura, pluris æſtimanda eſt, quàm ficta, atque adumbrata: & corpus quanto majoris quàm umbra?

101 Virtutis umbra gloria.

Ex Socrate. ideo compendioſa eſt ad gloriam per virtutem via.

102 Oculos in pectus.

In pectore eſt cor, ſedes cogitationum. Perinde eſt ac ſic dicas, Noſce teipſum.

103 Non extorquebis amari.

Claudianus in Panegyrico ſexti conſulatus Honorii: Cætera extorquentur vi, amori non poteſt vis inferri.

104 Tempus edax rerum.

Ovidii in Metamorph. 15. & Ariſtoteles: Omnia tempore contabeſcunt

& decidunt, præter Deum, & ſpiritus, quibus ille immortalitatem communicavit.

105 Subjecta Dei manu conſiſtimus.

Nec angeli, nec animæ noſtræ ſunt natura ſua immortales, ſed voluntate Dei: nec res ulla vel momentum duraret, niſi eam regentis Dei cura ſuſtineret. quo intolerabilior eſt in tanta infirmitate ſuperbia, aut ingratitudo, ſi non agnoſcas cujus munus ſit vita, & ea quibus intumeſcis.

106 Gloria vento diſcutitur.

Quum aliud non ſit, quàm flatus quidam.

107 Propter invidiam vela opulentiam.

Invidia, inquit Salluſtius, ex opulentia orta eſt. ideo opes celandæ ſunt, ne invidiam nobis pariant: grave eſt enim eam ferre, quamvis innoxiam.

108 Honores onera.

Multæ curæ & ſolicitudines ſuſcipiendæ ſunt, multi labores adeundi conſtitutis in dignitate, aut honore, maximè quum illum ſtudent conſervare. Non minus erit venuſtum, ſi dicatur, Faſces faſces. Erant faſces magiſtratuum Romanorum inſignia: ſunt & Faſces ſarcinæ ac onera.

109 Virtutis radices altæ.

Ad ſtabilitatem virtutis pertinet, quum reliqua vix ſummo ſolo hæreant.

110 Mortalibus immortalia præferenda.

Ut virtus & ejus æternum præmium, divitiis aut honoribus, aut quibusvis humanis affectibus.

111 Alata ætas.

Celerrimè enim avolat: & Fugiunt freno non remorante dies. Et hoc citius, ſi ſit bona ætas. nam mala diutius immorantur, & premunt.

112 Fidens, non confidens.

Sperandum eſt bene, ſed non ſtolidè, aut imprudenter: quumque incerta ſint omnia futura, nec in felicitate attollendus eſt animus, nec in adverſis contrahendus nec id tamen ſperandum aut aggrediendum, quod majus ſit viribus, aut verecundiæ terminos excedat.

113 Cujus pudebit, pigeat.

114 Ne feceris, quod factum nolis.

Finis in re omni ſpectandus eſt: ſtultumque eſt id agere, quod poſtea multo redempturus ſis, ne feceris, quum parum proderit pœnitentia.

115 Stulta de alienis ſuperbia.

Videtur enim abſonum, ſi ob eas te res extollas, quæ tuæ non ſunt. Porrò quid ſit alienum, declaratur proximo ſymbolo.

116 Alie-

116 Alienum quicquid adimitur.

Quod tolli poteſt, noſtrum non eſt, ut fortuita & corporea: ſolus animus eſt noſter.

117 Quod commodavit fortuna, tollet.

118 Quod mutavit natura, repetet.

119 Quod paraverit virtus, retinebis.

Commodata videntur à fortuna, quæ eadem redduntur: mutuata à natura, quæ ſimilia, non eadem: ſed utraque non diutius futura ſunt apud nos, quàm creditor aut commendator permiſerit. At virtutis præclara facinora, quemadmodum inquit Salluſtius, ſicuti anima ipſa, immortalia ſunt.

120 Princeps privatis ſublimior ſentiendo.

Non decet principem aut opibus modò, aut potentia privatis excellere:

ſed ſenſu quodam, & opinionibus, ſupra popularem captum ſapientiſſimis, ut non moveatur exiguis & vilibus reculis, ſicut plebecula: ſed ſit in eo ut dignitas, ita ſapientia quædam ſingularis. Indignum enim eſt, eos, quibus cæteri parent, non melius de rebus cenſere, quàm vulgus imperitorum hominum.

121 Princeps multis conſulendo.

Hoc demum eſt principem agere, publicas utilitates ſuis anteponere, exiſtimareque: neminem eſſe inter ſubditos, cujus cura peculiariter ad ſe non pertineat. Itaque princeps officium ſuum implet, propria commoda & proprios affectus exuendo, induendo communes. idcirco enim electi ſunt principes, ut eſſent, qui ſuis privatis ſoluti curis, publicis excubarent. Licebit & ſic dicere: Officium eſt imperare, non regnum.

122 Tu tibi venerabilis.

Ne quid turpe vel agas, vel cogites, reveritus teipſum.

123 Malum occultum pernicioſiſſimum.

Non enim poteſt aut pœnitudine deleri, aut caſtigatione tolli, aut explicatione levari, aut conſolatione leniri, ſive ſit delictum, ſive affectus aliquis.

124 Non quàm diu, ſed quàm bene.

Ad vitam & actiones omnes pertinet. Multis breve tempus ſeu vitæ contigit, ſeu quid aliud agendi: nemini adempta eſt in quantulocunque tempore facultas rectè ſe in eo gerendi, quod inſtituit. ideo non refert, quanta ſit ei diuturnitas, ſed qualis adminiſtratio. nec vitam ut ſit bona, longam eſſe oportet: vel in uno momento ſanctiſſimè licet vivere.

125 Nomen præ opibus.

Pluris enim faciendum eſt bonum nomen, quàm divitiæ multæ, juxta ſententiam Salomonis.

126 Odioſus, modò immeritò.

Ne cures, quòd odio habearis, modò id culpa tua non contingat, quòd aliquid ipſe feceris odio dignum.

127 Ingratitudo multis immerentibus noxia.

Ceſſant enim homines benefacere, ſi in ingratos inciderint: ità gratos recuſant experiri, ab ingratis læſi. idcirco lex erat in Græcia adverſus ingratos, quòd id vitium videretur communioni & ſocietati hominum vehementer damnoſum.

128 Injuria oblivione ulciſcenda.

Non eſt verior adverſus injuriam ultio, quàm ſi obliviſcaris ejus: ſic enim nec animum uret, nec magis lædet, quàm ſi facta non eſſet.

129 Præ-

129 Præcipitis conſilii aſſecla pœnitentia.

Multum enim cogitandum & deliberandum eſt, antequàm ſtatuas. ſententia ex Platone ſumpta.

130 Quod uni, & omnibus.

Pari ſumus omnes creati lege. quicquid uni evenit, poteſt & omnibus evenire: ne quis quum aliena vidit mala, ſecurus agat.

131 Ne ferrum igni.

Non eſt ira ferro armanda. Ex Pythagoræ ſymbolis.

132 Lachrymis ignis extinguendus.

Iram contra te lachrymis, & pœnitentia, & petitione veniæ placato, non ſolum Dei, ſed etiam hominum. non eſt turpe veniam precari, turpe eſt, Deum aut hominem habere inimicum.

133 Faſtigio caput ſummitte.

Potentiæ cede: ne cum opulentiore, aut majore, aut meliore contendito.

134 Falſò nomine non gaudendum.

Fluxum eſt enim, & momentaneum: nec juvat, quum reclamet conſcientia.

135 Amicus, ut non alius.

136 Inimicus, ut non idem.

Amicus ſic amandus eſt, ſic colendus, ſic cum eo verſandum, ut non putes poſſe inimicum fieri: inimicum verò ſic oderis, tanquam aliquando amicus ſit futurus. in quo damnatur à Cicerone ſententia Biantis Prienæi, quam ſequutus eſt in Mimis Publius.

137 Quod videri vis, eſto.

Nulla vita facilior. non idem valent fucata & ſimulata, quod vera & ſolida. magna iſtis ineſt vis, infirma ſunt illa.

138 Oculum in metam.

Spectandus eſt in rebus omnibus finis & exitus, ne præſentibus periculosè decipiamur.

139 Nocens metuit pœnam.
140 Innocens nec caſum.

Nocens ſtimulante conſcientia, metuit paratam legibus pœnam. innocens fiducia conſcientiæ, nec humanos caſus pertimeſcit: quum ſua omnia in ſe uno, hoc eſt, in animo & virtute poſita eſſe ducat: tum & illum ſequitur, illi fidit, in cujus manu ſunt caſus omnes.

141 Excuſanda ſervitus ſub neceſſitate.

Non dico honeſta, ut Publius: ſed excuſanda. Cauſam enim probabilem poteſt afferre, cur ſerviat, quia neceſſitate impellitur. Sed multum intereſt, quam quisque fingat ſibi neceſſitatem.

142 Ne à pudendo vincaris hoſte.

Ut voluptatibus, libidinibus, cupiditatibus, ira, & cæteris vitiis.

143 Tur-

143 Turpibus ne ſervito.

Ut vitiis, & malis hominibus, quorum conſuetudine fis pejor, & eorum ſceleribus videris eſſe adminiſter.

144 Amicum inimicum fugito.

Hoc eſt aſſentatorem, fucatum amicum, & eum qui ſub amicitiæ nomine odit, aut contemnit, aut invidet. ſunt enim qui amicos infelices diligunt, felicibus invident. Tum illos potiſſimè fugito, qui amorem ſimulant, quum inſidientur probitati & virtuti: aut qui familiaritate oſtenſa, labem & ignominiam afferunt: quique ad flagitia & facinora vel exhortantur, vel incitamento ſunt exemplo ſui.

145 Ne lingua mente celerior.

Cogitandum prius, quid loquaris. velociſſimus datus eſt animus, ne quid

poſſit eum prævertere, ſi velit: debet hic eſſe linguæ clavus.

146 Bellum cum vitiis.

Non cum hominibus debet geri bellum, nec vires ac robur in eos oſtentandæ: ſed in vitia, quæ ſunt veri hoſtes, nobis exitiabiles.

147 Divitiæ injuriæ pignora.

Ex Eucherio Lugdunenſ. Multis ſit injuria, tantum ut tollantur opes: expilantur à furibus, ſpoliantur à latronibus, & cæduntur. in hos calumniatores invadunt, in hos judices acriter cognoſcunt & animadvertunt, præſertim in iis criminibus, ob quæ fortunæ adimuntur. in quibus nulli tutiores ſunt, quàm qui quod perdant, non habent, nulli periculo propiores divitibus.

148 Bona ad benefaciendum.

Non convenit bona vel animi, vel corporis, vel externa data eſſe homini ad nocendum, nec ad malefaciendum tributa ſunt: quòd nomen ipſum indicat, ut & ſibi proſint, & aliis.

149 Maximæ opes prodeſſe.

Nihil jucundius ipſi, qui id facit, nihil eidem tutius. nam qui profuit multis, hunc tuentur multi.

150 Theſaurus gratia boni.

Magnus eſt theſaurus gratia, quam vir bonus debet pro beneficio.

151 Quod vides, non diu.

Quæcunque in vita cernis, non diu cernes: aut enim illa interitus auferet, aut te.

152 Ut verax, ne ſuſpicax.

Ex Eucherio. Qui enim ſuſpicax eſt, facile quæ comperta non habet, affirmabit: ita mentietur, affectus impulſu.

153 Non dives, ni contemnas.

Ex Seneca: Nemo enim ſuis divitiis ut oportet utitur, nec fructum ex eis ullum capit, qui noctes & dies pro illis eſt ſolicitus: qui verò poſſidet tanquàm alienas, hic demum tanquam ſuis fruitur. Nullum bonum juvat animum, niſi ad cujus amiſſionem ipſe præparatus eſt, hinc illud Mimi: Deſpicere oportet, quod poſſis deperdere.

154 Expende.

Singulorum pondus & precium æſtimandum, tum quæ dicturus, quæque acturus, exordia, progreſſus, exitus rerum.

155 Si-

155 Sine querela.

Vivendum ita, ut non ſit cur vel de te quisquam conqueratur, vel ipſe de quoquam, aut de fortuna: nec ipſe cuiquam facias injuriam, nec factam tibi credas. Seneca de Tranquillitate vitæ: Aſſueſcendum itaque conditioni ſuæ, & quàm minimum de illa querendum, & quicquid habet circa ſe commodi apprehendendum. Nihil tam acerbum eſt, in quo non æquus animus *ſolatium* inveniat. Hoc eſt ſymbolum noſtrum.

156 Frenum in lingua.

Ne ſoluta dicat, quod noceat: unde infrenes nominantur.

157 Ne bos in lingua.

Alluſio ad vetus proverbium. Bos moneta erat nummi Attici, & hinc ipſe nummus ſic appellabatur. qui tacebant

cio conducti, dicebantur loqui non poſſe, quòd bovem haberent in lingua. Simile eſt illud, quod in Demoſthenem mercede tacentem, quum anginam cauſaretur, quidam dixit: Non anginam patitur, ſed argentanginam.

158 Accuratè cogita immutabilia.

Multum deliberandum eſt, antequam facias, quod factum mutari non poterit: ut ducere uxorem, ſacris initiari, aut bellum ſuſcipere, tua prælium committere. poteſt etiam aliò referri: ut multum de æternis illis poſt vitam cogitemus, quo ſanctius hic vivamus.

159. Longius, modò tutius.

Ad vitam ſpectat: ad tempus etiam, ne ſectemur diſpendioſa compendia vel in eruditione, vel in parandis opibus, aut ejusmodi. Auguſtus ſolitus erat dicere: Sat citò, ſi ſat bene.

160 Po-

160 Populo cede, non pare.

Non eſt cum multitudine pugnandum, bellua multicipiti: ſed nec ejus opinionibus aſſentiendum.

161 Et pilo ſua umbra.

Nullus eſt tam contemptibilis, qui non prodeſſe in loco, & quod facilius eſt, nocere poſſit: ideo nemo contemnendus.

162 Hoſpes ne curioſus.

In aliena domo, in aliena civitate, decet unumquenque modeſtè ſe gerere, nec curioſe ſe interponere in adminiſtrationem. multo magis convenit, nos in hoc mundo minimè ſollicitè aut curioſe agere, in quo planè hoſpites ſumus, ſeu exules verius.

163 Cæde, modò doce.

Ex amore ſciendi dictum à Diogene Antiſtheni, cum is ſuſtuliſſet baculum, ut

ut diſcipulum cæderet, moleſtum ſciſcitatorem.

164 Magnum hoſpitium, magni hoſpitis.

Non poteſt eſſe exiguum hoſpitium, quod implet magnus hoſpes: nec contemnendum id corpus, quod inhabitat excellens animus.

165 Tota vita dies unus.

Ex Quintiliano, in Mathematico. Si omnia vitæ hujus diligenter excutiantur, quid aliud eſt vita tota, quàm dies unus? aut quid eſt in univerſa vita, quod non ſit in quovis die? ut mirandum ſit, non exatiari homines eiſdem toties redeuntibus.

166 Diarii omnes.

Ex ſuperiore pendet, & ad brevitatem ætatis refertur.

167 Ex uſu, non collatione, fortuna.

Ut ſis dives, non ſpectandum eſt tibi, quantum alii poſſideant, ſed quanto tu egeas.

168 Majores ſuperbus, minores mœſtus.

Ad minuendam ſuperbiam ſpectat quisque præſtantiores ſe, in eo de quo intumeſcit: ad leniendum mœrorem, infeliciores, in eo de quo triſtatur.

169 Foris Argus, domi talpa.

In eos qui in aliena mirè oculati ſunt, ad ſua cæci. Argus centoculus fuit, talpa eſt cæca. Fabella eſt de manticis apud Æſopum & Perſium, quarum altera dependet ad pectus, in qua ſunt aliena vitia: altera ad tergum, in qua noſtra. Poteſt etiam dici: Domi Tireſias, foris lynx.

170 Ne nimium ſcrutare.

In eandem ſententiam, & ſic, ne moleſtus percontator.

171 Certum in incerto.

Nihil eſt vita incertius, in hac paranda eſt virtus, certiſſima poſſeſſio: intuenda altera illa immortalis. cogitanda mors, qua nihil eſt certius: vanæ & incertæ ſpes & ſollicitudines dimittendæ, quibus (quemadmodum Manilius inquit) dum quærimus ævum, perdamus.

172 Voluptates ſpecta abeuntes.

Nam quum adveniunt, delectant: ideo pulchræ jucundæque exiſtimantur. recedentes, turpitudinem ac fœditatem ſuam produnt. Poſſet ſic afformari: in voluptate dorſum, non faciem. Videbis fœditatem earum, & pœnitentiam, quam relinquunt. ſic fiet, ut eas averſeris, ac deteſtere.

173 Voluptas malorum eſca.

Platonis ſententia. Malus capitur voluptate, bonus conſilio. bono viro Deus eſt lex, malo cupiditas.

174 Falle vivens, ſed non te.

Vetus erat, λάθε βιώσας. Putant fuiſſe dictum Epicuri. de quo Plutarchus, & Horatius: Nec vixit malè, qui natus moriensque fefellit. Addendum tamen, ne quis ſeipſum in vita ignoret, etſi ab aliis ignoretur.

175 Non refert quà, ſed quò.

Nihil refert quà tranſeas in hac peregrinatione vitæ, ſed quò perveniás. In omni loco, in omni fortuna licet rectè agere, & illo pervenire, quò intendimus.

176 Scopulus in undis.

Ut ſit in animo tanta firmitas, quam undæ omnes & fluctus humanorum caſuum concutere non valeant, ſemper immobilis, & altior fortuna.

177 Miſerrimum pendêre.

Inter ſpem & metum ſuſpenſum eſſe, miſerrimum.

178 Ne bis puer.

Antiquum proverbium, Bis pueri ſenes: de ſenibus deliris & dementibus. Admonet, ne in grandiore ætate vivamus aut ſapiamus pueriliter.

179 Ne laborem citra præmium.

&,

Ne laborem laboris præmium.

Laboris in res mundanas vel præmium eſt nullum, aut certè vanitas, vel alter labor honeſtior quidem, ſed moleſtior: ut qui dignitates dignitatibus mutant. ſic clamat Hercules ille in tragœdia: Finis unius mali, gradus eſt ſequentis. Interim præmium horum laborum eſt, ſempiternus cruciatus. ſicut Paulus inquit: Stipendia peccati mors.

180 Pertuſo dolio nihil infunde.

Alluſio ad dolium Danaidum apud inferos, ut habent fabulæ. Ad multa tendit: ne quid des prodigo & profuſo: ne rimoſæ auri & loquaci arcanum credas: ne cupiditatibus inſervias, ne voluptatibus obſequaris, ne inſatiabilibus largiri aſſueſcas.

181 Turpe gigantem in nano.

In tam puſillo corpore, quantum natura dedit hominibus, tam fragili & firmo, turpiſſimum eſt eſſe tam ferum & ſuperbum animum, qui ſtultitia & ſuperbia cœlos etiam contingat.

182 Difficilis gloriæ cuſtodia.

Quàm multa perferenda ſunt ſtudioſo gloriæ, ut paretur, ut parta conſervetur. Major perpetranda eſt ſervitus, quàm emptis de lapide: quum gloria, niſi fundamentis virtutis innitatur, fugaciſſima ſit.

183 Malus potentiæ cuſtos metus.

Fragiles opes, quas multi metuunt, ac proinde oderunt. Sententia eſt omnium ferè ſapientum, quam tractat in Officiis Cicero.

184 Neſcis quid veſper ſerus vehat.

Futura incertiſſima, ne quis nimium vel confidat, vel deſperet. dictum eſt Varronis, qui ſic Satyras aliquot ſuas inſcripſit. Eodem refertur, Inter os & offam.

185 Faciem ne apertias.

Tecta eſt facies humana verecundia, quod ſolum velamentum reliquit ei natura: non eſt exuenda tam honeſto tegumento: nihil enim inverecundia deteſtabilius.

186 Manum per frontem ne ducito.

Alluſi ad illud, Perfricare frontem,

ſive faciem, ſive os. De iis dictum, qui pudorem excutiunt.

187 Splendor ſummus non intuendus.

Solem ſi ſereno cœlo intuearis, nocet oculis, interdum excæcat: ſic ſi divinitatis fulgorem tentes contemplari, oculos mentis amittes. Qui ſcrutatur majeſtatem, inquit Sapiens, opprimetur à gloria. non capiunt anguſtiæ mentis humanæ rem tam ſublimem atque amplam. Non videbit me homo, & vivet, ait Deus. Adoranda ſunt hæc, non ſcrutanda.

188 Linguas ne præſcinde, ſed cave.

Non eſt libertas hominibus tollenda. nam ſicut Auguſtus dixit: Decet in liberis civitatibus liberas eſſe linguas. ſed ſic vivendum, ne ſit cur homines ſuam in te libertatem velint exercere.

189 Ora

189 Ora virtute obtura, non metu.

Eodem ſpectat. Non claudenda ſunt ora metu, operculo fragili & invalido: bene agendo efficies, ne quis malè de te ſentiat, ac proinde ne loquatur.

190 Cogitatus liber.

Nemo prohibere poteſt quemquam cogitare.

191 Cogitatus quis coget? vis veritatis.

Hæc enim ſuſpiciones omnes tollit, & tanta eſt, ut ultrò in mentes hominum ſe inſinuet: efficiatque ut nemini aliter libeat cogitare, ſæpe nec liceat. ideò rectè agendum eſt. non aliter aſſequemur, ut omnes de nobis rectè ſentiant.

192 Homo homini par.

Ne quis ſupra hominem ſe efferat, ne contemnat, ne deſpiciat, ne ſe præferat alteri, quum ſimus omnes à Deo

parente omnium æquo jure conditi, & in hanc vitam miſſi. Poteſt etiam ex Seneca ſic dici: Deo imperium, homini conſortium.

193 Suaviſſimus poſt laborem fructus.

Sic demum frui juvat, quum res labore quæſita eſt, ut moleſtia præterita uſu præſenti levetur. Vulgare eſt, Parta labore juvant.

194 Animo corpus fulciendum.

Non ſuccumbendum operibus honeſtis, & deficientibus corporis viribus, animi conatus tantus ſit, ut labens ac decidens corpus ſuſtentet. ex Seneca, lib. de Vita beata.

195 Nocens ſe judice nunquam abſolvitur.

Semper enim accuſatur & condemnatur à conſcientia mentis ſuæ. Juvenal. Exemplo quodcunque malo committitur, ipſi Diſplicet autori: prima hæc eſt ultio, quòd ſe Judice nemo

nemo nocens abſolvitur. De hac re Cic. in Piſonem, & pro Roſcio Amerino: & Seneca multis in locis. apud Quintil. eſt illud proverbii loco, Conſcientia mille teſtes.

196 Ebrietas nec madida, nec ſicca.

Ebrietas madida eſt, quæ fit ex vino aut cereviſia: ſicca verò, quæ affectu aliquo immodico, cum is vim omnem mentis & judicii conſopivit, ut ira, lætitia, metus, inſolentia, ex immodicis fortunæ ſucceſſibus: arrogantia, voluptates, & omne delectamentorum genus, quam ebrietatem Græci vocant ἄοινον, quaſi invinam. utraque cavenda, utraque hominem extra ſe pellit, & impotem ſui reddit.

197 Potentiorem in te ne admittito.

Conſuetudo vitiorum, & qui à philoſophis habitus dicitur, à Græcis ἕξις, violentiſſimus eſt tyrannus, quum animum

205 Juſtitia gratuita.

Ex Cicerone, primo de Legibus: Nihil eſt injuſtius, quàm juſtitiæ præmium quærere. & qui mercede eſt vir bonus, mercede etiam erit malus.

206 Miſericordia venalis, crudelis.

Crudele eſt, eum qui ſic affectus eſt, ut miſericordia indigeat, cogere aliquid pendere, quo ſublevetur. eſt enim acerbus & immitis animus, quem non flectit hominis calamitas, ſed ſuum commodum.

207 Bonorum rector, malorum victor.

Ex Seneca, epiſtola 85. In ſecundis rebus regendum eſt, in adverſis pugnandum: fortuna proſpera gubernanda arte, conſilio, prudentia, ingenio: irata retundenda magno robore, & invicto animo ſuperanda & calcanda.

208 Quod inveniſſe pigeat, ne quæras.

Satius eſt id ignorari: ut probrum domeſticum, triſtem ſortem à divinaculo. quæ ſi prædicatur, nihil aliud quàm angit aſſiduò cor.

209 Tantum ſcis, quantum operaris.

Ita eſt. Verius ſcit vir bonus & rudis, quid ſit virtus, quàm malus & doctus: & in rebus ſacris Chriſti ſpiritus copioſiſſimè præbet ſe piis. Quid prodeſt malo ſcientia? nec recte ſcit, tametſi argutè diſſerat. nam in peccato ſemper ineſt cæcitas. Annon melius novit quid ſit pingere, qui imperitè de pictura diſputans, peritè pingit: quàm qui doctiſſimè diſputans, indoctiſſimè & lineas ducit, & colores inducit?

200 Ingenium inexercitatum, torpidum.

Cato ingenium hominis dicebat ferro eſſe ſimile, quod ex uſu ſplendeſcit: at in ocio rubigine obducitur, & exeditur. Exercendum ſemper ingenium, ocia enim feraciſſimum vitiorum ſeminarium: ſed honeſto aliquo & pulchro opere, velut eruditione & virtute. nam rebus flagitioſis aut turpibus exercere, hoc verò non exercere eſt, ſed corrumpere: de quo eſt ſequens ſymbolum.

201 Ingenium ſitu pereat, non ſentibus.

Præſtat ocioſum degere, quàm malis exercitamentis occupari.

202 Nullus ſine linea dies.

Ex vetere dicto, & more Apellis Coi pictoris, qui tanta fuit in arte ſua diligentia, ut nullus præteriret dies tam aliis rebus occupatus, in quo non ipſe ſaltem lineam aliquam penicillo duxiſ-

210 Perſona publica privatam depone.

Cui magiſtratus, aut imperium, aut principatus mandatur, is ſciat jam non ſibi ſuas utilitates quærendas, ſed populi, cui præeſt. ſic optimè publicum officium adminiſtrabit, alioqui fiet tyrannus. Deberet pro curiarum foribus dictum aliquod in hanc ſententiam inſcribi, quo admonerentur magiſtratus, & eorum conſultores: Huc ingrediens, perſonam privatam relinque in limine, publicam ſume.

211 Parvo fames conſtat, magno faſtidium.

Naturæ paucis rebus ſatisfit, fames exiguo cibo placatur, & tollitur, ingentes menſæ faſtidium adferunt, & morbos.

212 Unum eſt neceſſarium.

Verbum Domini & Servatoris noſtri Chriſti, ad augendam curam pietatis, & minuendam ſollicitudinem rerum peritu-

periturarum. procuratio & cibi & potus, & rei familiaris, in qua Martha verſabatur, utilis quidem homini ad tempus: at ſedere ad pedes Domini, & verbum illius puris animis haurire, quod erat Magdalenæ munus, id demum neceſſarium, & quod nunquam aufertur. Cum omnia ſive ingenii decora atque ornamenta, ſive corporis atque externa commoda expenderis, intelliges unum eſſe homini neceſſarium.

213 Mente Deo fixus.

Hoc ſymbolum tam fauſto omine ponetur ultimum, quàm illud primum, Scopus vitæ Chriſtus. ipſe eſt initium, ipſe finis, ab ipſo proficiſcuntur omnia, in ipſum tendunt. Hunc oportet nos affigamus, ſi volumus beati eſſe, non alio clavo, quàm mente ipſa. Poſſunt alia permulta ſymbola deduci ex Platone, Cicerone, Seneca, Horatio: ſed præcipuè ſacris literis, fonte ut copioſiſſimo, ita liquidiſſimo ac puriſſimo,

mo, & ſcriptoribus noſtræ religionis. adſunt proverbia tot, & metaphoræ, & allegoriæ, fabulæ quoque & hiſtoriæ, quæ ſuppeditare magnum numerum poſſunt: & noſtra hæc mutari, atque in alias verti formulas licebit, & ex ſcholiolis alia deſumi. quocirca nec illa attigi, quæ ſunt omnibus in ore, Noſce teipſum, ne quid nimis: Sponde, jactura præſto eſt: quæ dicuntur tria Apollinis oracula. &, Dimidium plus toto, quod Heſiodi: tum, Suſtine & abſtine, quod Epicteti. Hæc quæ poſui ſufficient ſive ad ſententiarum copiam, quæ omnes penè his ſunt concluſæ: ſive ad rationem oſtendendam, quemadmodum alia poſſint innumera excogitari.

INDEX RERUM, SENTENTIARUM, SYMBOLORUMQUE PRÆCIPUORUM.

A.

AFfectus, 57, 196. 57, 197.
aetas alata, 31. 111.
æqualitas naturalis, 37, 130. 55, 192.
alienorum ſcrutator, 48, 169.
alienum quid? 32, 115. ſqq.
amicitia, 4, 12, 38, 135 ſq. 40, 144.
amor, ut eliciendus. 18, 63.
angina, 44, 157.
ἀντιπελαργεῖν, 26, 86.
argus, 48, 169.
αὐτάρκεια, 4, 15. 5, 16. 63, 211.
auctoritas, 18, 60.

B.

Bellum, 41, 146.
Beneficentia, 24, 80. ſq. 26, 86.

bis

bis puer, 51, 178.
bos in lingua. 44, 157.

C.

Callipedes, 16, 36.
Calumnia, 60, 203.
Certum quid? 49, 171.
Circumſpectio, 28, 97.
Ciconia, 25. 86.
cognitio vera, 62, 209.
cogitationes, 55, 190.
comœdia, 26, 87.
conſervatio, 30, 105.
conſcientia, 56, 195.
conſilium, a quo petendum? 60, 204.
cor, 9, 31.
corpus, ejusque cura, 56, 194.
crocodilus, 11, 40.

D.

DEUS, Dux, 28, 98.
Delphinus, 10. 35.
Dimidium plus toto, 71, 72.
diu, quid? 42, 151.

dives.

diveſ, an? & quis? 6, 23. 41, 147.
43, 153.
diſcendum, quid? 12, 42 ſq.

E.

Ebrietas, 57, 196.
Exilium, quodnam? 27, 95.
EXPENDE. 43, 154.

F.

Fama, 28, 99. 36, 125.
faſces, 31, 108.
felicitas unica, 4, 2.
fidens, non confidens, 32. 112.
finis, 32, 114. 38, 138.
fiducia in ſe & alios, 9, 32.
fortitudo, 22. 75.
fortuna nimis blanda, 15, 54.
ſtabiliſſima, 16, 56.
varia. 61, 207.
ut diſtinguenda? 48, 167.

G.

Gaudii objectum, 9, 30.
gloria, 11, 40. 30, 106. 52, 182.

H.

Habitus vitiorum, 57, 197.
heme-

hemerobia, 12, 41.
honores, 31, 108.
hoſpes, 46, 162. 47, 164.
hoſtis pudendus, quis? 39, 142.

I.

Immutabilia, 45, 158.
imperium quietum, 13, 48.
durans, 14, 49 ſq.
incertitudo rerum humanarum, 53, 184.
ingenium, ejusque exercitatio, 59, 200.
ingratitudo, 36, 127.
injuria, 36, 128.
innocentia, 24, 84. 26, 89. 39, 140.
invidia, 22, 76. 23, 77. 30, 107.
ira, contra eam remedium. 37, 132.
juſtitia, 61, 205.

L.

Labor, 20, 69. 51, 179.
Λάθε βιώσας, 50, 174.
Lingua, 40, 145.
linguam ne præſcindas. 54, 188.
linea. 59, 202.
longævus. 7, 25. 35, 124.

M. Ma-

M.

Malum, cur non faciendum. 7, 24.
occultum. 35, 123.

MARIÆ, Angliæ Reginæ Mater, Catharina, Hiſpana, nupta Arthuro Henrici VII. Angliæ Regis primogenito, menſ. Novembr. 1502. quo fatis præmature abrepto, impetrata à Pontifice Romano diſpenſatione, in thalamum ivit Affinis ſui, quem fratrem unicum Maritus reliquerat, Henrici VIII. menſe Decembr. 1503. ex eoque præter duos filios βραχυβίους Mater facta eſt Mariæ, cujus Præceptor fuit Vives. Cæterum, an legitima Maria eſſet, ac Regni capax, diu multumq; volente ita Henrico VIII. diſputatum. Qui tandem a Catharina divortium fecit A. 1531. & Mariam à ſpe regni, edicto Parlamenti excluſit, quod ipſum tamen ſequiori tempore revocatum. Nobile Catharinæ effatum recitat Auctor, 16, 56. cujus occaſione hæc in gratiam Lectoris monuimus.

matu-

matura, 25, 85.
mendax, 18, 62.
mendacium, 27, 91. ſq.
metus, 53, 183.
modica firma, 21, 71.
muſica vera. 6, 20.

N.

Neceſſitas, 39, 141.
nihil agere, quid? 58, 199.
nobilitas, 14, 52.
nocere, 7, 27.
noſtrum, quid? 33, 116.

O.

Oculus in Sceptro, 10, 34.
in pectore, 29, 102.
odium. adverſus id ſolatium, 96, 127.

P.

Pax Chriſti, 1, 2.
pauper, an quis natura? 6, 22.
quis? 7, 28.
patientia, 3, 11. 14, 51.
perſona publica, 63, 210.
pilo umbra, 46, 161.
populo cede, non pare, 46, 160.
princeps, 33, 120. 34, 121.
pulchritudo, 5, 19.
pudor, 53, 186.

Q.

Quærendum quid? 62, 208.
querela, 44, 155.

R.

Relegatio Diogenis, 28 95.

S.

Sapientia, 4, 13.
ſolatium, 44, 155.
ſuperbia, 48, 168. 52, 181.
ſuſpicio, 2, 6.

T.

Tarditas, 25, 85. 37, 129.
tempus, 45, 159.
tempori pare, 16, 37.
parce 11, 38.
Tibi venerabilis, 35, 122.

V.

Velle, ut ſufficiat? 6, 21.
Veritas, 27, 90.
verax, 43, 152.
verecundia, 53, 185.
vita tota, 47, 165.
vera, 7, 15.
ejus ſcopus, 1, 1.
virtus, 3, 7. 13, 45 ſq. 15, 53. 22, 73. ſq. 29, 100.
vires, 17, 58.
ultio, 10, 36. 36, 128.
voluntas DEI, 23, 79.
voluptates, 49, 172. 50, 173.
UNUM NECESSARIUM, 63, 212.

F I N I S.

S 95174I